

A Somogyi-könyvtár polcairól

Szőke Manó légyfogója

„A világ legtökéletesebb légyfogóját” szabadalmaztatta a múlt század tízes éveiben Szőke Manó szegedi bádogosmester. A találmányt viszont furcsa módon Seiner Helén nevére jegyezték be. Kettejük kapcsolatára a Délmagyarország hirdetései derítettek fényt.

„Nem undorító, sőt szobadísz!” – hirdette saját tervezésű légyfogóját a múlt század elején Szőke Manó szegedi bádogos, igyekeztén elosztatni az érdeklődő közönség rovarcsapdákkal szemben esetlegesen táplált ellenérzéseit. A regényes nevű mesterről és művéről a Délmagyarország 1910. november 23-i száma adott hírt:

„Egy szegedi iparos találmánya. Szőke Manó szegedi bádogos-mester igen praktikus légyfogót szabadalmaztatott Magyar- és Németországban. Az új légyfogó fémből való, használata igen egyszerű. A fémből készült hengert légyenyvvvel kell megtölteni. Az acélból való légyfogó-vessző föl- és lehúzás által magától beenyveződik, de ugyanakkor, amidőn a hengert föl és lehúzzuk, a vesszőkhöz ragadt legyek a henger alján elhelyezett tartályba kerülnek. Mindez pedig egy pillanat műve. A készülék alakja igen csinos és asztalra is elhelyezhető. Miután a legyekről bármikor megtisztítható, undort sem kelt, a kezét nem piszkítja. Ára darabonként két korona.”

Az akkori árviszonyokról: az asztali csapda éppen annyiba került, mint a Délmagyarország egy havi előfizetési díja. (Az viszont erősen kérdéses, mennyiben emelte a lakás berendezésének fényét a „légyenyvtől” csillogó, leginkább égnek meredő párbajtőrre emlékeztető műalkotás.)

Szőke Manó bizonyára nagy reményeket fűzött találmánya sikeréhez, mert 1911 áprilisától a Pesti Hírlap, Köztelek, valamint a Tolnai Világlapja hasábjain is rendszeresen közzétette hirdetésait. Az országos terjesztéshez ügynököket keresett, a fűszer- és vaskereskedőknek pedig lehetőséget kínált az „állandó jövedelmezést biztosító és soha el nem pusztuló szabadalmazott légyfogó” árusítására.

A nyár beköszöntével tovább gyarapodtak a készülék előnyös tulajdonságai. A júniusi reklámok már „örökös légyfogóról” szóltak, amely „nikkelezett, impozáns, tiszta, jósága és takarékosága felülmúl minden eddigi létezőt.” A Budapesti Hírlap július 15-i száma pedig már egyenesen „a világ legtökéletesebb légyfogójaként” kínálta a végzetes rovarkelepcét. Innentől azonban ködbe vész a ragacsos szerkentyű pályáíve – legalábbis, ami a további hirdetések elmaradását illeti.

A történet azonban meglepő fordulatot vesz: a Budapesti Közlöny 1911. 156. (július 11-i) száma a „megadott szabadalmak” között említi az 52894. lajstromszámú légyfogót. A bejegyzésben viszont nem a feltaláló, hanem „Seiner Helén üzlettulajdonosné, szegedi lakos, mint Szőke Manó bádogos szegedi lakos jogutódja” szerepel. (A közlöny 1913-ban hírt ad még egy pótszabadalom benyújtásáról is, itt jogutódról már nem esik szó.)

Gondolhatnánk, hogy a hölgyre talán a bádogos halála miatt szállt a jogutódlás – egy újabb, jóval későbbi újsághirdetés azonban más magyarázatot kínál. A Délmagyarország 1925. október 31-i számában egy bizonyos Seiler (!) Helén tudatja a közönséggel, hogy megvásárolta a Kis Pipa étkezdét, amelyet november 1-től „teljes kényelemmel” bocsát vendégei rendelkezésére. „Reklámot nem csinálok, de ígérem, hogy a régi maradok úgy az étkezés, mint a kávéházi kiszolgálás tekintetében. Üzletem vezetését továbbra is fivérem, Szőke Manó fogja a legnagyobb gonddal ellátni.” Helén tehát mint Manó testvére keveredhetett annak idején a légyfogó históriájába is.

A szabadalom és vendéglőnyitás kapcsán fölbukkanó nevek hasonlósága aligha lehet véletlen, a Seiner/Seiler pedig bizonyára magyarosítás folytán változott Szőkévé.

A Kis pipa (amint az a DélmagyArchív hirdetéseiből kiderül) a Feketesas utca 22. alatt üzemelt. A légyfogásról vendéglátásra átnyergelt Szőke Manó 1927-től ugyanitt, már új cégér alatt hirdette a Belvárosi Étterem konyháját, a „déli nagy menüt”, „friss farsangi sört”, s más ínycsiklandó finomságokat.

Nyilas Péter

Magyar Szabadalom 52894. sz.

Eredetiben 60 cm.

**A világ leg-
tökéletesebb**

!! örökös légyfogója !!

Nikkelezett fémből, impozáns, nem undorító, tiszta, jósága és takarékosága felülmul minden eddig létezőt. Napi használata $\frac{1}{2}$ fillér 1 darab. Telj. felszer. 3 korona, csomagolás 60 fill. (7 drb 5 K postacsomag) próbaküldemény bérmentve 4.— Szétküldés utánvétellel. Bővebb leírás ingyen. 121095

Szóke Manó és Társa
Szeged, Korona-u. 3/e.

Légyfogó-hirdetés a Budapesti Hírlapban
(1911. július 15.)